

ku 4. jedná se o následcích promeškání platební lhůty, o přerušení pojištění pro nezaplacení pojistného a o obnově pojištění. Ustanovuje se tu, že, nebylo-li pojistné splatné před uplynutím prvních tří let pojistných v třicetidenní lhůtě platební zapraveno, zaniká tím pojištění beze všeho a úplně, a dále se stanoví podmínky obnovy pojištění. Ze souvislosti oněch článků vychází, že se článek 4. nevztahuje na placení prvního celoročního pojistného, ježto o následcích neplacení tohoto pojistného jednak pojednal již článek 2., jednak ve článku 4. výslovně se vytyčuje nezaplacení v třicetidenní lhůtě, jež je stanovena ve článku 3 pouze pro pojistné a lhůty pojistného, splatné po převzetí a vyplacení pojistky, tedy nikoliv pro první splátku. Proto již sám slovní výklad a logická souvislost vět svědčí pro názor odvolacího soudu a proti názoru dovolatelovu, který sám smluvní závaznost podmínek uznává, odvolává se na ně. Témuž výkladu svědčí i doslov návrhu na pojištění, jehož podmínky, jak již uvedeno, přímo sice neplatí, ale jichž zajisté lze použít k výkladu smlouvy. Tyto přes odchylný doslov v podstatě obsahují totéž ustanovení v čl. 4 a) tím, že stanoví, že následky tam zmíněné nastanou pro nezaplacení premie v dodatečné třicetidenní lhůtě, a tato jest poskytnuta dle čl. 3 návrhu jen pro další premie. Ale při výkladu smluv nelze lpěti pouze na slově, nýbrž dlužno přihlédnouti k úmyslu stran, t. j. k účelu sledovanému sporným ustanovením a k pravidlům poctivého styku právního (§ 914 obč. zák.). Účelem smluvních ustanovení pojišťovacích podmínek zajisté není, by pevně sjednaná smlouva pojišťovací zůstala závislou na vůli pojištěného, který by se závazku mohl vyhnouti pouhým neplacením prvního pojistného, kdyby se přisoupiilo na názor dovolatelův, vždyť pak by byl vskutku vznik pojištění závislým pouze na pojištěnci a jeho libovůli, bude-li chtíti zaplatiti své pojistné. Před přijetím návrhu není tu smlouvy a nebylo by tu závazku ku placení pojistného. Po přijetí mohl by pojištěný vždy protáhnouti zaplacení pojistného, počátkem pojištění splatného přes třicet dní, by se svým závazkům vyhnul. Něco takového vkládati do smlouvy, příčí se tedy nejen účelu pojišťovacích podmínek, nýbrž i pravidlům poctivého právního styku. Výklad dovolatelův, že by mohla pojišťovna předejít zrušení smlouvy podáním žaloby ve lhůtě třicetidenní, nemá opory v podmínkách. Doslov čl. 4. a) podmínek stanoví zánik pojištění jako pouhý následek neplacení, bez ohledu na to, bylo-li o ně žalováno.

Čís. 6692.

Stavební ruch.

Právní povaha čekatelského poměru.

Výnos ministerstva sociální péče, jímž prohlásilo stavebnímu družstvu, že nemůže uznati určitou osobu za čkatele a že nesvolí k tomu, by byl domek převeden do jeho vlastnictví, jest vážným důvodem podle §u 54 (1) nařízení ze dne 19. července 1923, čís. 160 sb. z. a n., bránícím převodu vlastnického práva na čkatele.

(Rozh. ze dne 13. ledna 1927, Rv I 1075/26.)

Žalobce byl členem žalovaného stavebního družstva a složil vklad na stavbu rodinného domku. Žaloba, již se domáhal na družstvu, by mu vydalo osnovu smlouvy pro převod vlastnického práva na dům, vystavěný žalovaným družstvem, za účelem opatření schválení ministerstvem sociální péče, byla zamítnuta s o u d y v š e c h t ř í s t o l i c, N e j v y š š í m s o u d e m z t ě c h t o

d ů v o d ů:

Dovolatel, tvrdě, že je čekatelem vlastnického práva k rodinnému domku č. 919 v P., postavenému žalovaným družstvem za finanční podpory státu, domáhá se žalobou vydání osnovy kupní smlouvy na tento dům. Dle souhlasného přednesu stran jde o stavbu rodinného domu počatou v roce 1923, na niž udělena byla finanční podpora podle zákona o stavebním ruchu ze dne 25. ledna 1923, č. 35 sb. z. a n. a prováděcího nařízení ze dne 19. července 1923, č. 160 sb. z. a n. Podle §u 2 tohoto nařízení jest »rodinným domem« (dle slov stanov žalovaného družstva »vlastním rodinným domem«) dům o jednom nebo dvou bytech pod vlastním závěrem, z nichž jeden obývá vlastník domu nebo nájemník, který jest čekatelem vlastnického práva na dům. K objasnění poměru čekatelského jest pak uvést toto: Jak již v rozhodnutí č. 5462 sb. n. s. uvedeno, jest celá akce týkající se zbudování rodinných domů v souvislosti se státní akcí ku podpoře stavebního ruchu, a právě vzhledem k tomu, že činnost obecně prospěšných stavebních družstev, jakým jest i žalované družstvo, podmíněna jest finanční podporou státu a že stát tuto podporu udílí jen za určitých záruk, nebývá zpravidla možno, by již při početí stavby byl domek nadobro prodán tomu, kdo jej hodlá koupiti. Tak na příklad ve III. hlavě nařízení č. 160/1923 jsou obsaženy zásady, podle nichž se finanční podpora vyměřuje, a rozeznává se zatímni vyměření podpory (§ 21) a konečně její vyměření, jež se dle §u 24 děje po dokončení stavby a po udělení obývacího povolení podle výsledků kvalitativní po případě i kvantitativní kolaudace. Ježto znalost výše finanční podpory jest důležitou složkou při sjednávání podmínek převodu vlastnictví k rodinnému domu na fyzické osoby, stanoví se v §u 54 (1) cit. nař., že rodinné domy, vystavěné obecně prospěšnými sdruženími s finanční podporou dle zákona o stavebním ruchu, musí býti, nebrání-li tomu vážné důvody, po konečném vyměření podpory převedeny pokud lze nejdříve do vlastnictví čekatelů za tržovou cenu rovnou skutečnému nákladu domu zvýšenému o výlohy prodávajícího spojené s prodejem domu. V odstavci třetím bod 5) téhož §u (54) se pak ještě stanoví, že tržová smlouva nabude právních účinků teprve schválením ministerstva sociální péče. Tohoto stavu, vyvolaného zákony o stavebním ruchu, plně dbají i stanovy žalovaného družstva, činíce dokonce předpisy zákonů o stavebním ruchu a prováděcích nařízení podstatnou součástí smlouvy, již se zakládá poměr čekatelský. V §u 22 stanov, jednajícím o prodeji rodinných domů, a to ve druhé větě odstavce sedmého se totiž výslovně praví, že pro prodej rodinných domků zbudovaných za přispění státu dle zákonů o stavebním ruchu platí ustanovení

těchto zákonů i prováděcích nařízení k nim vydaných; dle §u 15 bod 11 a §u 22 odst. 9 stanov má představenstvo a dozorčí rada navrhnouti a valná hromada schváliti podrobná pravidla, dle nichž se mají rodinné domy prodávati členům. K vývodům dovolacím podotknouti jest, že prodej družstevních domů není věcí tak prostou, jak si to dovolatel patrně představuje, tak totiž, že by se osnova smlouvy přizpůsobila doslovu §u 54 nař. čís. 160/1923 a do této osnovy prostě vsadila kupní cena propočtená dle §u 22 odst. 6 stanov. Jaké obtíže mohou nastati a k jakým okolnostem dlužno tu přihlížeti, patrně nejlépe z díla »Poznámky k osnovám převodních (trhových) smluv o rodinných domácích družstevních«, vydaného v prosinci 1924 Dr. Uhlířem, Drem. Hladkým a Drem. Trnkou. A právě tyto obtíže, které vadí tomu, aby družstevní rodinné domy byly hned při početí stavby převedeny do vlastnictví fyzických osob, pro něž se staví, vedou k důsledku, že družstva mohou prováděti stavbu rodinných domů buď tak, že je staví do zásoby, což se dle záměrů prováděcích nařízení k zákonům o stavebním ruchu nemá díti (srv. Dra. Kubišty »Zákon o podpoře stavebního ruchu« díl II. str. 53 a 54), anebo že se založí t. zv. poměr čekatelský, jehož existenci uznávají i samotné zákony o stavebním ruchu (§ 38 zák. čís. 100/1921, § 36 zák. čís. 45/1922 a § 36 zák. čís. 35/1923) a zejména i prováděcí nařízení čís. 160/1923. Dle těchto předpisů jest čekatelem, kdo se platně zaváže rodinný dům pro něho jinou osobou (zde žalovaným družstvem) stavěný převzítí do soukromého vlastnictví, šetříc předpisů platných pro převod takovýchto domů do soukromého vlastnictví. Poměr čekatelský jest tedy poměrem svého druhu, jehož platnost jako samostatného právního útvaru založena jest v samostatných předpisech zákonů o stavebním ruchu a prováděcích nařízení. Poměr tento nelze tedy do všech důsledností stotožňovati se smlouvou podle §u 936 obč. zák., zejména nelze platnost jeho činiti závislou na ujednání přesné doby, kdy má býti hlavní smlouva uzavřena. Dle §u 54 (1) nař. čís. 160/1923, jehož obsah byl shora uveden, musí dojíti k převodu vlastnického práva na čekatele za dalších podmínek tam uvedených tehdy, nebrání-li tomu vážné důvody. Ministerstvo sociální péče výnosem ze dne 16. února 1925, doručeným žalovanému družstvu, prohlásilo, že nemůže dovolatele uznati za čekatele rodinného domku a že nesvolí k převodu domku toho do vlastnictví dovolatele. Ježto dle §u 54 (3) bod 5 nařízení jest tomuto ministerstvu vyhrazeno schválení trhových smluv, — nutnost schválení, pokud jde o tento spor, žalobce již v žalobě sám připouští —, jest toto prohlášení ministerstva sociální péče zajisté vážným důvodem bránícím uskutečnění čekatelského práva. Za jakých okolností došlo k onomu výnosu, jest pro tento spor nerozhodno, ježto soudu nepřisluší právo, by přezkoumával činnost zmíněného ústředního orgánu; stačí, že výnos ten tu jest a se dosud nestal bezúčinným. Nemůže-li dovolatel žádati o převod vlastnictví, nemůže zajisté žádati ani o vyhotovení osnovy kupní smlouvy. Již to stačí k zamítnutí žaloby, a nemusí se dovolací soud obíratí otázkami, zda a jaký vliv na spor a zejména na otázku určitosti žalobní prosby (§ 226 c. ř. s.) má okolnost, že se valná hromada žalovaného družstva dosud neusnesla dle §u 15 čís. 11 stanov na podrobných pravidlech, dle kterých se mají rodinné domy členům prodávati, dále,

zda jest již kupní cena po rozumu Šu 1053 obč. zák. určena a zda dovolatel jest oprávněn, by sám domáhal se u ministerstva sociální péče schválení kupní smlouvy nebo aspoň odvolání onoho výnosu.

Čís. 6693.

Úrazové pojištění dělnické.

Podnikem polního hospodářství není polní hospodářství jako takové, třebas se v něm používalo motorické síly, nýbrž jednotlivé stroje hnané živelní nebo zvířecí silou jsou samostatnými podniky ve smyslu zákona o úrazovém pojištění dělnickém a pouze dělnictvo u nich zaměstnané a jen v oblasti strojového nebezpečí jest podrobena pojistné povinnosti.

Promlčení nároku na náhradu škody pro neohlášení úrazu úrazově pojišťovně zaměstnavatelem nepočíná již okamžikem úrazu, nýbrž teprve, až se zaměstnanec dozvěděl, že úraz byl zaměstnavatelem ohlášen.

(Rozh. ze dne 13. ledna 1927, Rv I 1729/26.)

Žalobce byl zaměstnán jako nádenník v hospodářství žalovaného. Žalobou, o niž tu jde, domáhal se na žalovaném náhrady škody z toho důvodu, že ho žalovaný neohlásil k úrazovému pojištění a že následkem toho přišel o úrazové odškodné za úraz na oku, který se mu přihodil při sekání dříví v lednu 1923 a za úraz při vození vody za opravy vodovodu, utrpěný v prosinci 1922. Odškodného za tento úraz domáhal se též z toho důvodu, že mu žalovaným byla přikázána práce nebezpečná. O b a n i ž š í s o u d y zamítly žalobu proto, že úrazy se nestaly při práci v podniku, podléhajícímu úrazovému pojištění, že tedy nejde o úrazy podnikové, že zavinění žalovaného na úraze při vození vody není přednesem žalobcovým opodstatněno a nárok na náhradu škody je vůbec promlčen.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolání.

D ů v o d y:

Úsudek odvolacího soudu o promlčení nároku napadá dovolatel proto, že podle jeho názoru promlčecí lhůta neběží od úrazu, nýbrž teprve od té doby, kdy byl žalobce z práce propuštěn, ježto mu škoda vznikla teprve propuštěním ze služby. Nárok na náhradu škody promlčuje se podle Šu 1489 obč. zák. ve třech letech ode dne nabyté vědomosti o škodě a škůdci, leč by šlo o škodu, způsobenou zločinem, nebo škoda a škůdce zůstali poškozenému neznámi. O pozbytí (omezení) své výdělkové schopnosti úrazem při vození vody věděl žalobce již od svého úrazu. Od toho okamžiku musil vědět, že mu škoda případně nepatrným příkazem žalovaného vzešla. Ohledně náhrady škody z důvodu příkazu je tedy nárok žalobcův promlčen, ježto od prosince 1922 do podání žaloby (4. února 1926) uplynuly více než tři roky. Také o škodě, vzešlé mu při sekání dříví, a o případném škůdci věděl žalobce